

Opleidingen tot counselor in de Verenigde Staten

N. DEEN EN D. DE VRIES,

Pedagogisch-Didactisch Instituut voor de Leraarsopleiding aan de R.U. te Utrecht

1. Inleiding

Dit artikel sluit aan bij de bijdragen van De Vries¹ over schoolcounseling in de Amerikaanse high-school.

Gedurende 1972 en 1973 hadden wij de gelegenheid kennis te nemen van de opleidingsprogramma's die in een aantal Amerikaanse universiteiten worden gerealiseerd, en van de daaraan ten grondslag liggende theoretische uitgangspunten.

Aansluitend aan de vorige artikelen, hebben wij er voor dit artikel de voorkeur aan gegeven een aantal opleidingsvormen te beschrijven op een zodanige wijze, dat de theoretische basis min of meer impliciet kan worden behandeld. Eén waarschuwing vooraf moet aan de lezer worden gegeven. Een groot, onoverzichtelijk aantal universiteiten en universiteitjes in de V.S. leidt op tot counselor, in part-time of full-time opleidingen. De hier behandelde selectie is weliswaar niet volstrekt willekeurig of toevallig, maar door de gebondenheid aan de reisplannen van de auteurs ook niet volstrekt representatief. Bovendien is ook in de V.S. een proces van veranderingen gaande, zowel in de scholen zelf als in de opleiding van leraren en andere dienstenverleners (pupil personnel workers), waardoor beschrijvingen als deze snel verouderen. Over de historie van guidance en counseling schreef De Vries al eerder. In grote lijnen sluit de opleiding tot counselor bij de daar beschreven ontwikkelingen aan.

2. Opleiding aan Michigan State University, East Lansing, Michigan.

Michigan State University, een zeer grote universiteit (\pm 43.000 ingeschreven studenten), behoort tot de grootste producenten van leerkrachten en andere onderwijsfunctionarissen in de Verenigde Staten. Counselors worden opgeleid in 'graduate study', die leidt tot de graad van M.A. of M.Ed., en/of in 'doctoral study' leidend tot een Ph.D. of een Ed.D.

graad. De laatste mogelijkheid wordt vooral benut door diegenen die de specialisatie 'college counseling' volgen, als het ware een aparte afdeling in het 'Department'. Verreweg de meeste studenten volstaan met een M.A.-opleiding die na de B.A.-graad vijf kwartalen duurt. Het programma omvat tenminste 60 'quarter hours' (in de specialisatie 'rehabilitation counseling' 72 'quarter hours') (N.B. Met 'quarter hour' wordt bedoeld één lesuur gedurende drie maanden). Er zijn een aantal specialisatiemogelijkheden binnen het M.A.-programma. Dit zijn:

- a. *community college counseling* (Een community college is een type 'junior college' waarin voor een bachelor's graad kan worden gestudeerd, maar waar ook op allerlei andere niveaus wordt gedoceerd. Het is een soort 'streekschool', die als brug naar de universiteit functioneert.)
- b. *secondary school counseling*
- c. *rehabilitation counseling* (gericht op de zorg voor het afwijkende kind)
- d. *elementary school counseling*

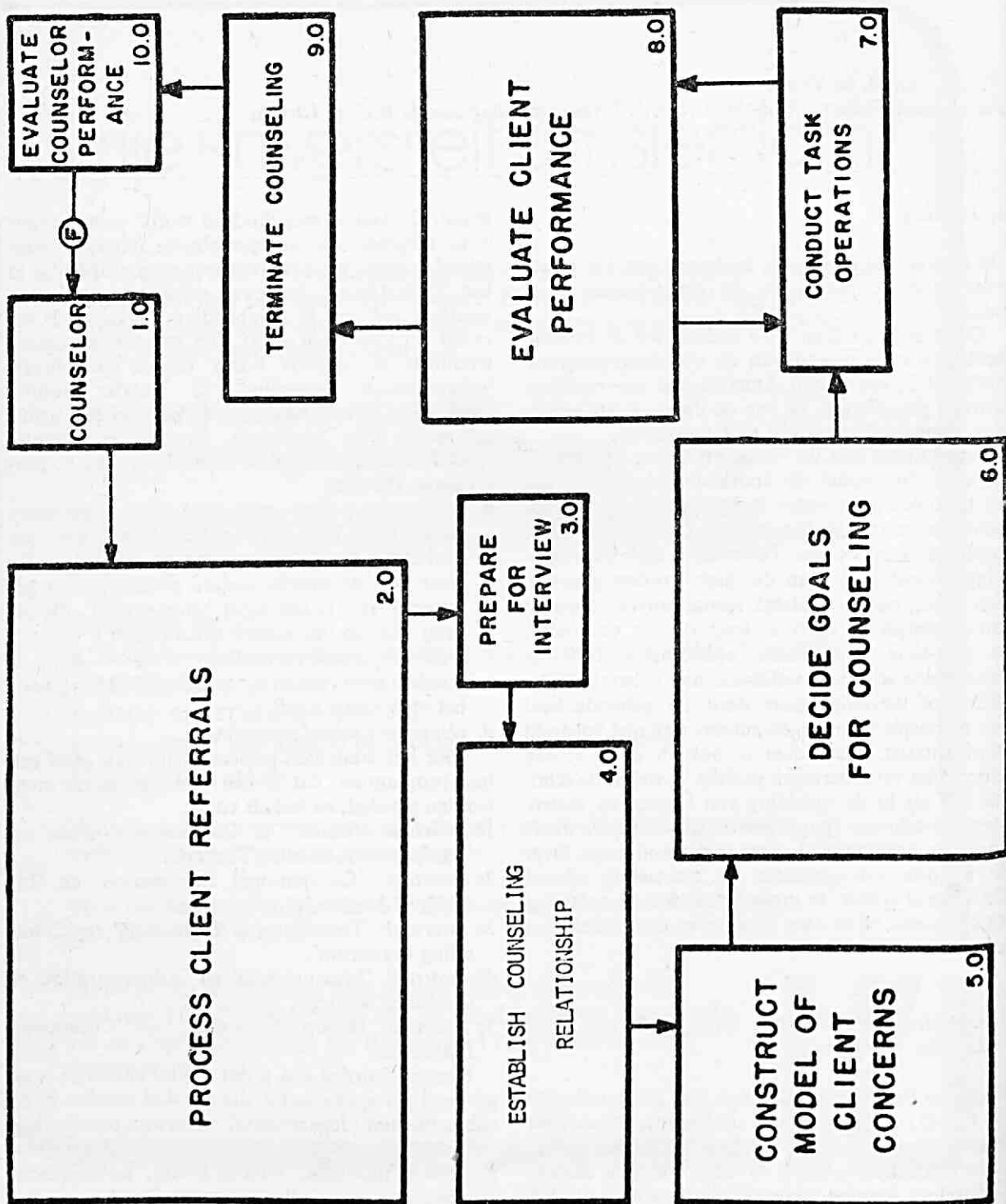
Voor alle studenten gemeenschappelijk geldt een basisprogramma, dat in een vaste sequentie moet worden gevolgd, en wel als volgt:

- 1e kwartaal: 'Seminar in Counseling Practice' en 'Seminar in Counseling Theory'.
- 2e kwartaal: 'Occupational Information' en 'Individual Analysis'.
- 3e kwartaal: 'Techniques of Counseling' en 'Counseling Practicum'.
- 4e kwartaal: 'Measurement' en 'Administration of Guidance Services'.
- 5e kwartaal: 'Group Counseling' en 'Counseling Practicum'.

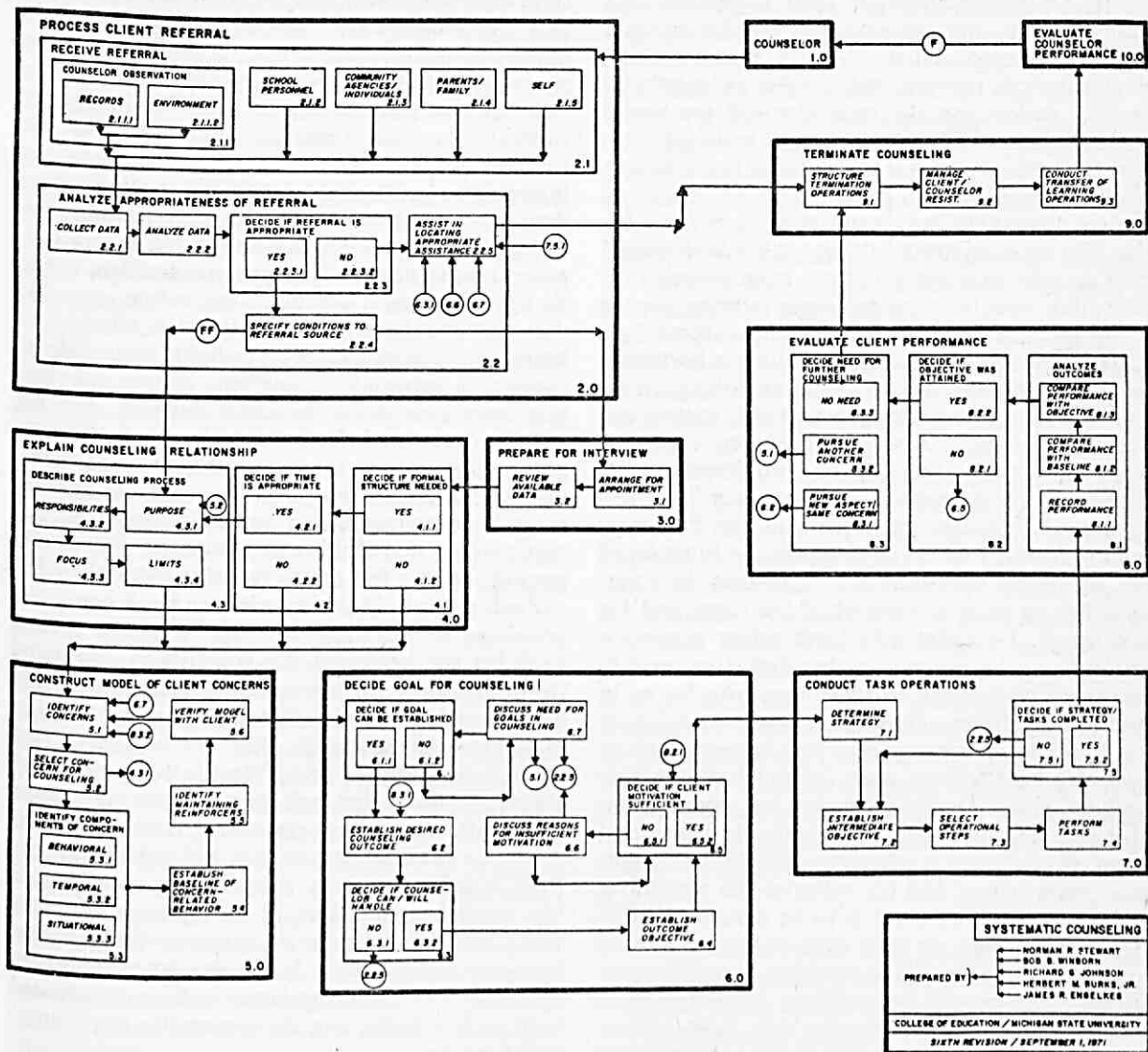
Hieraan worden een groot aantal cursussen toegevoegd per specialisatie, die gevolgd worden in de subfaculteiten (departments) onderwijs, psychologie en sociologie. Deze hebben betrekking op leerprocessen, motivatie, mental health, minderheids-groepen, enz.

Een programma-opbouw als deze is vrij algemeen, al kan het cursuspakket van plaats tot plaats ver-

Figuur 1. Een schematisch overzicht van een systematische benadering van het counselingproces

Figuur 2. Een uitgewerkt stroomdiagram van de systematische benadering van het counselingproces

schillen en het voordeel van Michigan State University is dat deze als grote universiteit veel diversiteit aan keuzemogelijkheden kan bieden. Wat Michigan State University onderscheidt van andere universiteiten is de wijze waarop een deel van het basisprogramma is opgebouwd en wordt uitgevoerd. Op dit deel heeft het hieronder besproken betrekking.

Men spreekt in Michigan State University van 'systematic counseling'; men zou ook kunnen spreken (en doet dat soms) van een 'systems approach to counseling'. De theoretische basis van

deze aanpak wordt gevonden in de 'behavior modification' - theorieën², en zoals in alle benaderingen die op een ondergrond van gedragsmodificatie berusten, ligt de nadruk op het bereiken van doelen, die in termen van waarneembaar gedrag zijn uitgedrukt. Systematic counseling is een stapsgewijs opgebouwde procedure, die berust op een zorgvuldige analyse van het proces van counselen. Het resultaat van deze analyse is uitgedrukt in een stroomdiagram, dat tevens dient als leidraad voor de opleiding tot counselor. Zoals uit fig. 1 duidelijk blijkt, is het proces opgebouwd rondom de coun-

selor als de centrale figuur, die het gehele proces stuurt. De gehele structuur geeft het proces van counseling een directief karakter. Dat hoeft echter niet te betekenen, dat de cliënt in deze opvatting zonder meer is overgeleverd aan het gedragstherapeutisch inzicht van zijn counselor. Op een aantal punten is het de cliënt die beslist, of tenminste vrijheid tot beslissen heeft. Dit geldt met name binnen de subsystemen 5.0, 6.0 en 8.0. Dit blijkt als we de verdere uitwerking van de subsystemen in fig. 2 bezien. Tot op subsysteem 5.0 worden alle beslissingen door de counselor zelf genomen, maar daarna ontstaat door wisselwerking een eigen inbreng, die tot uiting komt in de boxes 5.1 (identify concerns) en 5.2 (select concern for counseling). Juist in het laatste geval is de inbreng van de cliënt van belang, en als doel van deze fase in het proces wordt gesteld een overeenstemming (5.6) tussen cliënt en counselor over de identificatie van de problematiek. 'If necessary, the counselor and client can "recycle" back to 5.1 (notice the arrows in the flowchart leading from 5.6 to 5.1) and repeat the function of this subsystem until both can agree that the counselor has an adequate model of the client and his problems'³. De cliënt beïnvloedt echter zijn eigen proces van geholpen worden het sterkst in fase 6.0, waarin de beslissing wordt genomen over het na te streven doel. Belangrijk is de overgang van 6.2 naar 6.4. In 6.2 wordt men het eens over het na te streven doel, dat leidt tot een soort 'contract van samenwerking' in 6.4. Daarin moet men het dan eens zijn over een 'objective that: (a) is stated in behavioral terms, (b) indicates a criterion of minimum acceptable performance, and (c) indicates the conditions under which the behavior is to be demonstrated'⁴. Het initiatief gaat nu weer over in handen van de counselor. Deze bepaalt de strategie, brengt deze tot uitvoering en bepaalt het resultaat. Misschien is de counselor dan klaar, misschien ook moet hij een volgend probleem aanpakken (8.3.2). In dat geval begint hij weer opnieuw bij 5.1. De voordelen van het stroomdiagram als opleidingsmodel zijn duidelijk. Het geheel is helder en overzichtelijk, de fasen van het proces volgen elkaar op rationele wijze op en de toekomstige counselor wordt stap voor stap ingeleid in de van hem verwachte procesvoering. Bovendien levert het stroomdiagram een middel voor de analyse van het door de aanstaande counselor verrichte praktikumwerk, dat niet alleen evalueert aan het 'performance objective', maar ook aan kan wijzen waar onderweg er iets misging.

De tegenkant is de evidente rigiditeit van het schema. Het geeft een tegenhanger tegen de zeer losse structuur van de non-direktieve conseling

naar Rogeriaanse trant, en bovendien een cognitieve tegenhanger van een overwegend op gevoelens gerichte benaderingswijze. Het proces van counseling in de opvatting van Winborn c.s. is een *leerproces*, waarin de voornaamste taak van de counselor is het selecteren van de 'environmental stimuli' die zullen dienen als 'reinforcers' tot het gewenste resultaat. De vraag kan worden gesteld in hoeverre de gedragsmodificatie in het algemeen en deze 'systematic counseling' in het bijzonder uitnodigt tot symptoombestrijding in plaats van oorzaken weg te nemen. Het type voorbeelden, dat in de opleiding wordt gebruikt ('een meisje is zo dik, dat niemand haar een avondje mee uit neemt'; hoogtevrees; duimzuigen) versterkt deze indruk, evenals de gebruikte technieken, waarop wij later nog terug komen. Het is echter duidelijk, hoe het antwoord van de behavior modifier luidt: er is geen andere ingang tot het innerlijk van de mens, dan via het gedrag. Helpt men iemand zijn hoogtevrees te overwinnen, dan versterkt men zijn zelfvertrouwen; dit effect zullen duizend invoelende gesprekken met een onzekere cliënt niet opleveren.

Zoals gezegd, de student vindt in het schema een geweldige steun. Maar ook als 'teaching device' heeft het zijn bezwaren. De volgorde van de items wordt als een wetmatige noodzakelijkheid gevoeld; de student heeft een neiging meer naar het schema te kijken dan naar zijn cliënt te luisteren. Wat moet ik nu doen? O juist, 'identify components of concern'. Het is dan ook geen wonder, dat tegen 'systematic counseling' grote weerstanden bestaan, en dat de redactie van Impact, het orgaan van het ERIC/CAPS center in Ann Arbor, spreekt van 'the controversial nature of the Systematic Counseling Model'⁵. Zelfs binnen de muren van Michigan State University bestaat deze controverse; het eerder vermelde doctoraalprogramma 'college counseling' heeft zich volledig van de 'systematic counseling' gedistantieerd.

3. Opleiding aan Stanford University, Palo Alto, California.

Een variant van de opleiding aan Michigan State University treft men aan in Stanford. Daar géén systematic counseling met het daarbij behorende stroomdiagram, maar wel een basis in 'behavior modification'.

Ten tijde van het verblijf werd in Stanford in het M.A.-programma een vijftiengestig counselors opgeleid; bovendien waren er ongeveer tien studenten in een doctoraalprogramma. Het eerste

programma zou het volgende jaar worden afgestoten, zodat thans waarschijnlijk alleen het doctoraalprogramma is overgebleven. Dit hangt samen met de meer op research dan op dienstverlening gerichte interesse die voor deze universiteit kenmerkend is. Er zijn echter enkele karakteristieke trekken aan deze opleiding, die aanleiding geven tot aparte vermelding.

De meeste Amerikaanse opleidingen zijn kwartaalsgewijs georganiseerd, wat inhoudt dat elke cursus, resp. elk vak aan het eind van het kwartaal wordt afgesloten met een examen, dat vaak nog voorafgegaan werd door een 'midterm exam'. Michigan State University maakt daarop geen uitzondering. In Stanford echter werkt men (althans in counseling) met een 'competencybased criterion', dat in de plaats van de traditionele examenvorm is gekomen.

Het werk van de counselor is geanalyseerd, en voor de op deze wijze gevonden componenten zijn 'performance objectives' geformuleerd. Vervolgens is voor elke op deze wijze gevonden en operationeel beschreven 'competency' een korte cursus ontworpen (workshop), die één of enkele dagen duurt, en waarin plaats is voor een theoretische expositie, voor rollenspel, voor oefening, enzovoort. Als de student tenslotte in een praktijksituatie zijn 'competency' kan laten zien, wordt deze afgetekend. Een gevolg is, dat men de kwartaalindeling eigenlijk heeft losgelaten, en daarvoor in de plaats een soort geïndividualiseerd, 'continuous progress'-systeem heeft ingevoerd. 'We should teach what we preach' – aldus Carl Thoresen in een gesprek.

In de opleiding tot de diverse 'competencies', speelt de behavior therapy een centrale rol. Doelstelling is het bereiken van 'behavioral selfcontrol', een doel waarin behavioral en humanistic psychology elkaar ontmoeten, aldus Thoresen⁶. Als technieken past men toe relaxation training, desensitization, thought stopping, covert sensitization, etc. Het zal duidelijk zijn, dat in dit opleidingsprogramma de therapeutische aspecten domineren. De opzet is interessant als opleidingsmodel. Aan de voorziening van de Amerikaanse scholen met counselors draagt Stanford University weinig bij.

4. *University of Washington, Seattle, Washington.*

De Universiteit van de staat Washington, in Seattle, is waarschijnlijk een goed voorbeeld van een goed geoutilleerde Amerikaanse openbare universiteit van gemiddelde grootte. Van het hier aangeboden opleidingsprogramma kan eveneens worden gezegd,

dat het naar opzet en inhoud waarschijnlijk een goed voorbeeld is van de eclecticische aanpak, die voor de meeste Amerikaanse universiteiten geldt. In een informatiestencil vinden we de volgende karakteristiek: 'The diversity of the faculty – theoretical outlook and experience – ensures an atmosphere of healthy ferment and difference. Such diversity also complicates defining and describing the faculty and program in any explicit or unified way. All program statements are tentative and less than fully representative due to diversity, differential expertise and varying philosophies exhibited in both the faculty and students'⁷.

In de formulering van de doelstelling blijkt de praktijkgerichtheid van de opleiding; het voornaamste doel is 'that the student demonstrates that he has learned how to learn what he needs to know to perform the helping service within his chosen specialty'⁶. Toch is het programma doortrokken van een andere geest dan de beide voorgaande. Veel nadruk wordt gelegd op het belang van de ontwikkeling van de eigen persoonlijkheid van de student. Van haar of hem wordt deelname verwacht in daarop gerichte groepsactiviteiten. Bovendien is er voldoende ruimte voor de deelnemer om zijn programma een naar inhoud en werkvorm gevarieerd karakter te geven. In het voorlichtingsdocument worden ook 'performance objectives' geformuleerd op de niveaus van 'knowledge', 'application' en 'synthesis'⁸. Omdat ze een goed beeld geven van de inhoud van het programma, nemen wij een aantal van deze in eigen vertaling over. Wij beperken ons daarbij tot de formulering van de 'proximate goals'⁹.

Kennis:

1. Demonstreert inzicht in de filosofische (met inbegrip van ethische) grondslagen van counseling.
2. Demonstreert inzicht in de theoretische grondslagen van counseling.
3. Demonstreert inzicht in de bijdragen van research aan theorie en praktijk van counseling.
4. Demonstreert inzicht in theorieën, typen en gebruiksmogelijkheden van onderzoekstechnieken.
5. Demonstreert inzicht in theorieën betreffende ontwikkeling van de beroepskeuze en beroepkundig materiaal.
6. Demonstreert kennis van de beginselen met betrekking tot de plaatsing van cliënten in een bepaald programma.

Toepassing:

1. Demonstreert bekwaamheden tot het aangaan, voortzetten en beëindigen van een counselingrelatie.

2. Demonstreert bekwaamheden in communicatie met leerlingen, ouders, leerkrachten en anderen.
3. Demonstreert bekwaamheden in het onderzoek van de persoonlijkheid en het interpreteren van de gegevens in counseling, informatie aan ouders en stafbespreking.

Synthese:

1. Zal zich zo gedragen dat hij door zichzelf en anderen ervaren wordt als iemand die zich bewust is van zijn eigen counselingstijl, en zijn eigen kwaliteiten en beperkingen in counseling.
 2. Zal zich zo . . . als iemand die een grote mate van bewustheid van en gevoeligheid voor verschillen tussen de mensen (raciaal, intellectueel, socio-economisch, etc.) heeft ontwikkeld.
 3. Zal zich zo . . . als iemand die zijn angst voor ervaringen en situaties zoals die in counseling voorkomen grotendeels is kwijtgeraakt (goede contacten leggen met vreemden, gezagdragers, andere sexe, etc.).
 4. Zal zich zo . . . als iemand die meer bewust geworden is van eigen identiteit, waarden en geloofsovertuigingen (attituden t.o.v. sex, drugs, status, ras, competitie, etc.).
 5. Zal zich zo gedragen als iemand die zich de vaardigheid eigen gemaakt heeft om in menselijke verhoudingen 'rolvrij', echt, op te treden.
5. *De opleiding aan de Universiteit van New Hampshire, Durham, New Hampshire.*

De opleiding wordt verzorgd binnen het 'Department of Education' en is er op gericht de basisvaardigheden voor counseling aan te kweken. Daarbij wordt geen aandacht besteed aan de specifieke omgeving, waarin de toekomstige counselor gaat werken. Een dergelijk 'generic program' gaat uit van de gedachte dat van elke counseling-relatie, onverschillig in welke omstandigheden die relatie tot stand komt, bepaalde vaardigheden en inzichten de basis vormen.

Het algemene karakter van de opleiding komt tot uiting in de toelatingseisen. Elke vooropleiding op het niveau van een 'bachelor degree' is acceptabel, waarbij door de opleiders geen voorkeur wordt uitgesproken voor enig vakkenpakket. Als toelatingcriteria dienen verder nog een minimaal cijfergemiddelde tijdens de 'undergraduate' studie van 2.5 op een schaal van 4.0, maar een gemiddelde (grade point average) van 3.0 wordt geprefereerd. Twee aanbevelingsbrieven van referenten zijn noodzakelijk, terwijl de adspirantstudent¹ blijk gegeven moet

hebben van daadwerkelijke belangstelling voor sociaal getinte activiteiten (van de padvinderij tot de gemeenteraad e.d.). Op verzoek van de applicant of van een stafid kan een gesprek deel uitmaken van de toelatingsprocedure.

Jaarlijks wordt slechts ongeveer 25 procent van de aanvragen geaccepteerd, omdat de staf anders de studenten niet voldoende kan opvangen; met name de organisatievorm van het counselingpraktikum blijkt bepalend voor het aantal toegelatenen. Het overgrote deel van de studenten studeert parttime. Deze situatie wordt, althans door de staf, als gunstig beoordeeld, omdat op die wijze een combinatie van opleidings- en praktijkervaring wordt gevonden, die het vooral in het praktikum mogelijk maakt het leerproces af te stemmen op de behoefte van de individuele student. Tevens worden de andere participanten in het praktikum geconfronteerd met aan hen onbekende werksituaties en met de problemen daarvan.

Uit het voorafgaande blijkt al, dat het counseling praktikum de kern van de opleiding vormt. Voordat men tot het praktikum wordt toegelaten moeten de overige cursussen (courses) succesvol zijn beëindigd. Het academische jaar bestaat uit twee semesters en (enigszins paradoxaal) een zomercursus. Een full-time student kan tijdens het eerste semester (half september-half januari) vier verplichte cursussen lopen (a, theorie en praktijk van counseling, b. psychologie van de beroepskeuze, c. psychologische testen, d. groep-counseling) en tijdens het tweede semester (februari tot juni) drie graduate cursussen naar eigen keuze uit een groot aantal vakgebieden. In de zomer, of in het eerste semester van het nieuwe studiejaar volgt dan het praktikum, zodat in theorie het totale programma in één jaar kan worden afgevoerd en bekroond met de titel Master of Arts. In de praktijk duurt de voltooiing van de studie veel langer; als maximum studieduur is een periode van vijf jaar gesteld.

Het praktikum is niet alleen bedoeld als de integratie van de theorie in de praktijk, maar tevens als mogelijkheid om te beoordelen, of de kandidaat werkelijk de eigenschappen en capaciteiten bezit om het predikaat 'counselor' te verdienen. Door de stafleden én de studenten wordt daarom het praktikum ervaren als het hoogtepunt van de opleiding. Deze ervaring wordt bevorderd door het bewust gebruik van de praktikumgroep als werkeenheid, waarbinnen in een vertrouwde sfeer een functionele feedback mogelijk is. De beleving van het praktikum is enigszins vergelijkbaar met de betrokkenheid bij een kleine groep, die gericht is op het ervaren van groepsdynamische processen.

De eisen, die in dit praktikum aan de werkkraft van de student gesteld worden, zijn zwaar. Men werkt in groepen van maximaal zes studenten en minstens één, vaak twee stafleden. Deze groep komt eens per week gedurende ongeveer drie uur bijeen, bij welke gelegenheid de groep gezamenlijk een aantal gesprekken van groepsleden analyseert en becommentarieert. Elke student moet per week minstens drie counseling-gesprekken voeren met 'echte' cliënten; één gesprek per week wordt in principe geobserveerd via een doorkijkspiegel en daarna besproken tussen praktikumleider en student. Daarbij ligt, evenals bij de groeps gesprekken, de nadruk op de gesprekstechnische aspecten gezien vanuit een eclectisch, gematigd Rogeriaans standpunt.

Een reeks andere wekelijkse activiteiten wordt nog van de student verwacht. Vermeldenwaard is hier dat het door de opleiders wordt aangemoedigd om althans tijdens het praktikum direct werkzaam te zijn in een omgeving, die de student preferereert. Daarbij moet men voornamelijk denken aan scholen, gevangenissen en 'child guidance clinics' (vergelijkbaar met MOB's). Het totaal overziend is het duidelijk dat het optimaal volgen van het praktikum ongeveer gelijk staat met twee volledige werkdagen; een belangrijk deel daarvan is geplaatst in de avonden. Het is hier niet de plaats op de voor- en nadelen van deze opleiding en in het bijzonder van het praktikum in te gaan. We willen volstaan met twee gegevens uit de praktijk. Het eerste is dat meer dan de helft van de afgestudeerden als schoolcounselor werkzaam is, en het tweede dat zeer vele afgestudeerden zich onvoldoende voorbereid achten op hun feitelijke werksituatie en de eisen, die deze aan hun activiteiten stelt, omdat de opleiding algemeen van opzet is en omdat supervisie ná de opleiding ontbreekt.

6. Enkele bijzondere benaderingen.

Ter afsluiting van de bespreking van opleidingsvormen noemen we nog enkele, deels experimentele, vormen van aanpak, die niet een programma als geheel kenmerken, maar die gericht zijn op een bepaald aspect van een opleidingsprogramma. Ook nu weer is de greep willekeurig, en gebaseerd op min of meer toevallige ervaringen van één van de auteurs.

6.1. *Interpersonal Process Recall (IPR)*.

Een uiterst boeiende techniek voor de ontwikkeling

van de mogelijkheid tot het leggen van goede intermenselijke relaties wordt ontwikkeld door de hoogleraar Norman Kagan en zijn medewerkers aan de Michigan State Universiteit¹⁰. De cursussen worden gegeven in het kader van de opleidingen tot college counselor en tot arts. Hoewel over de gebruikte techniek reeds in een aantal artikelen werd gerapporteerd, zijn ontwikkeling en onderzoek nog niet afgesloten.

De kern van het proces bestaat uit de confrontatie van de aanstaande counselor met zijn eigen aandeel in een interactieproces, en de analyse daarvan. Die interactie kan (in een bepaalde fase) bestaan uit de reactie van de trainee op hem getoonde filmfragmenten waarin hij op emotionele wijze rechtstreeks wordt aangesproken, of (in een latere fase) uit de weergave van een counselingsituatie met een medestudent of een cliënt. In de sequentie van de cursus neemt het eerste gedeelte een zeer belangrijke plaats in. Zowel het stimulus materiaal als de reactie van de trainee worden op dezelfde videoband vastgelegd. Bovendien wordt daarop (met behulp van een z.g. 'split-screen'-techniek) vastgelegd een zweetcurve en een curve van de hartslag. Het blijkt nu, dat wanneer de bandopname met de student wordt doorgenomen, de analyse van de spanningsverschijnselen, die in de curven zijn geregistreerd de student een belangrijke impuls geeft om zich te herinneren wat tijdens het interactieproces in hem omging. Bovendien blijkt de overwinning van aanwezige geremdheden bij de aankomende counselor door IPR sterk te worden bevorderd. De meeste gegevens zijn nog afkomstig uit de laboratoriumsituatie. Een probleem bij IPR is bij implementatie op grote schaal de kostenfactor. De installatie is kostbaar, het proces tijdsintensief. Op een halve dag kan men niet meer dan twee studenten een IPR-sessie laten beleven. Vandaar dat men nu, in een volgende fase van de research, zoekt naar een modificatie van de vorm, zodat groepen studenten tegelijkertijd kunnen deelnemen. De eerste auteur heeft beide vormen kunnen waarnemen, en is onder de indruk gekomen van de indringendheid van de techniek.

6.2. *Een bijzondere benadering van het practicum.*

In het voorgaande werden de gebruikelijke vormen van het counseling practicum beschreven. Dit voltrekt zich in de regel binnen het opleidingsinstituut, waar tapes worden geanalyseerd, of counseling gesprekken door middel van een doorkijkspiegel worden geobserveerd. Een andere benadering wordt

gezocht in California State University at Hayward, waar men een samenwerkingsvorm is aangegaan met de 'Berkeley Public Schools'. Het gaat hier om highschools die voor een groot deel bezocht worden door 'underprivileged children', en waar een grote behoefte aan counseling bestaat. Een 'counselor trainee' krijgt een plaats toegewezen in één van de highschools van Berkeley, onder leiding van een coördinator ter plaatse en/of een supervisor van de universiteit. De universiteit heeft enkele stafplaatsen ter beschikking van de scholen in Berkeley gesteld, zodat alle partijen voordeel van de regeling hebben. Het grote (en beoogde) voordeel is dat de training in maatschappelijke context wordt geplaatst. In het 'Fieldwork Handbook' wordt dit aldus geformuleerd: 'For the trainee there are always two clients: the person as client; the system as client... To focus exclusively on one of these clients while neglecting the other gives a less than valid training experience... In summary, the one-to-one or small group interaction forms the heart of counseling, and in this instance, the fieldwork experience. Involvement with systems change grows from the counselors involvement with persons and attempts to facilitate more creative group and social situations with and for his clients'.

Vandaar dat van de trainee wordt verwacht, dat hij de helft van zijn tijd besteedt aan 'one-to-one-counseling', en de andere helft bezig is met problemen van de school, subcultuur, 'peer culture', enzovoorts. Ten tijde van het bezoek verkeerde deze aanpak nog in een eerste stadium. Men had er echter goede verwachtingen van. Een groot voordeel is, dat de counselor in opleiding van het begin af leert de problemen van de individuele cliënt in breder verband te plaatsen.

Een enigszins vergelijkbare benadering wordt gevolgd aan de Universiteit van Boston. Daar heeft men op grond van de overtuiging dat met name de school counselor slechts één van de radertjes vormt in het begeleidingsproces, dat de leerlingen dagelijks ervaren, een project ontwikkeld dat erop gericht is de opleiding en recrutering van aanstaande counselors uit de besloten universiteitsgemeenschap weg te halen en te verplaatsen naar de buurt waar die toekomstige counselor zal gaan werken. De opleiding vindt daarom plaats in een tweetal wijken met mensen, die daarvoor belangstelling hebben en in de wijk belangrijk zijn, zoals bijv. de slager op de hoek, een moeder die een crèche runt, een leraar e.d. De naam van het project weerspiegelt de doelstelling: 'An Institute in School Mental Health: Training for Collaboration'.

De grote sociale problemen welke Boston kent en

die nauw samenhangen met raciale verschillen vormen de directe aanleiding tot deze poging counseling en i.h.b. schoolcounseling een breder kader te geven door er zoveel mogelijk de directe leefomgeving van het kind en zijn gezin (voor zover aanwezig) bij te betrekken. Mocht de evaluatie van dit project gunstig uitvallen, dan wil men de gehele counselorsopleiding in deze richting ('community counseling') opzetten.

Ook in Boston leeft dus sterk het idee, dat het werk van de (school) counselor slechts zinvol is, als het zich direct richt op de maatschappelijke situatie van de cliënt en daarbij gesteund wordt door zoveel mogelijk maatschappelijk belangrijke personen. Sterker dan in Hayward wordt dit project in Boston beïnvloed door de gedachte dat de counselor verder moet gaan dan de grenzen van de school en dat hij ook op moet treden als 'actievoerder' in het sociale milieu, waarin hij werkt, juist om daardoor de grondvoorwaarden voor het welzijn van zijn cliënt te helpen leggen.

Enige citaten uit de verantwoording bij de aanvraag voor gelden voor het project illustreren deze gerichtheid¹¹:

- a. 'The basic purpose of this project is to educate support personnel to meet the needs of a changing urban school system'.
- b. 'The goal of those collaborating in the preparation of this project is... the articulation of a design that will aid in the actual implementation of a comprehensive health team that becomes an effective change agent in both the school and the community'.
- c. 'While we must plan a program to meet immediate needs, the ultimate effectiveness of this proposal will be measured by the implementation of successful methods of working with children and their families... The school, too, would also be in a position to respond in a more satisfactorily professional way to the existing needs of the children who are disturbed enough to be disruptive agents in the classroom but not critical enough to demand the immediate and thorough attention of an agency'.

7. Waarheen met de opleiding van counselors?

Nadat in het voorgaande aandacht is gegeven aan een aantal opleidingsvormen voor counselors in de Verenigde Staten, is het zinvol ter afsluiting ook enige aandacht te schenken aan immanente kritiek, zoals die o.a. naar voren is gebracht door Leo Goldman van de City University van New York,

eindredacteur van het maandblad van de counselorsorganisatie, iemand die zeer veel gezag heeft bij de Amerikaanse counselors. Aan een voordracht over 'Critical Concerns in Counselor Education'¹² ontlene wij een aantal opmerkingen. Naar aanleiding van de vraag of schoolcounselors als generalisten of specialisten beschouwd moeten worden, stelt Goldman dat de opleidingsprogramma's zoveel onderdelen betrekkelijk vluchtig bestrijken, dat ze duidelijk op het kweken van generalisten gericht zijn. Maar, zegt hij, omdat de specialisten die hen moeten ondersteunen meestal ontbreken in de school, is het niet te vermijden dat 'they are really going to be all the specialists too'. Dit maakt het hen onmogelijk hun taak effectief te vervullen. Daarom moeten de opleidingen z.i. ook bewust specialisten kweken naast de generalisten.

Een ander probleem wordt door Goldman aangeduid als de 'pakhuistheorie'. De counselorstudent wordt volgepakt met reproduceerbare kennis op allerlei terrein. Naar de mening van Goldman zou men echter alle beroepsgerichte opleiding in praktische toepassingsituaties moeten laten plaatsvinden. Op zijn laatst in de tweede week van de opleiding zouden de praktikumervaringen moeten beginnen.

Tenslotte noemen wij nog twee zaken die deze auteur aan de orde stelt.

Ten eerste moet men afkomen van de gedachte dat de counselor in een 'preservice' opleiding volledig voor zijn taak kan worden geprepareerd. 'Why not give him just the basics, or the specialty training, send him out, and then be ready to offer continuing education on a highly flexible basis from then on?' (p. 5). Daarnaast maakt hij bezwaar tegen de situatie van part-time opleiding, die voor de meeste studenten geldt. Pas in een full-time studiesituatie kan de student voldoende tot zichzelf komen om ook zelf in zijn studie tot verdere persoonlijkheidsontwikkeling te komen. En het is beter enkele goede counselors op te leiden dan vele slechte.

Uit bovenstaande kritische opmerkingen blijkt dat in de V.S. met elders vergelijkbare problemen naar voren komen, als men over opleiding denkt. Met name de problemen van doorgaande vorming

en van part-time studie zijn ook hier actueel.

De opleiding voor begeleidingstaken staat in Nederland nog aan het begin. Daarom kan het nuttig zijn zich te spiegelen aan het buitenland.

Noten

1. Vries, D. de, Het functioneren van de school counselor in de Amerikaanse highschool, *Ped. Stud.* 1973 (50) 397-408.
Vries, D. de, Counseling en schoolcounseling: enige achtergronden, *Ped. Stud.* 1974 (51) 238-256.
2. Krumboltz, John D.: *Revolution in Counseling*: Houghton Mifflin Co., Boston, 1966.
Bandura, A.: *Principles of Behavior Modification*: Holt, Rinehart and Winston, New York, 1969.
3. Bob B. Winborn, Systematic Counseling, in: *Impact II*, 3 (1973), p. 14 v.v.
4. Bob B. Winborn, 1. c.p. 20.
5. Vol. 2, 3, p. 22.
6. Carl E. Thoresen en M. J. Mahoney, *Behavioral Self-Control*, Holt, Rinehart, Winston, 1973.
7. Counselor education at the University of Washington, stencil.
8. B. S. Bloom et al., 'Taxonomy of Educational Objectives, Part I'. New York 1965.
9. D. K. Wheeler, 'Curriculum Process', Univ. of London Press, 1967.
10. Kagan, N., Krathwohl, D. R. et al. *Studies in human interaction: Interpersonal Process Recall stimulated by videotape*, Michigan State University, East Lansing, Michigan 1967.
Kagan, N., *Influencing human interaction* (a filmed six-hour mental health training series and accompanying 186-page instructor's manual). Instructional Media Center, Michigan State University, East Lansing, Michigan 1971.
11. 'Proposal Summary for Education Professions Development Act', Parts C, D and F, nr. 004574, compl. by Dr. Jane S. O'Hern, Boston University, 1969.
12. Leo Goldman, 'Critical Concerns in Counselor Education', prepared for presentation as part of a workshop titled 'Preparation of Counselors for the 1970's' during the 1972 Convention of the American Personnel and Guidance Association in Chicago, Illinois.